



A szabadalmi hivatalok és az egyéb adatbázis-szolgáltatók elektronikus szolgáltatásainak fejlesztési újdonságai

A Német Szabadalmi és Védjegyhivatal felmérésének eredményei

A Német Szabadalmi és Védjegyhivatal (Deutsches Patent- und Markenamt = DPMA) 2004-ben felmérést végzett, amelyben a hivatal elektronikus szolgáltatásainak értékelésére kérték a felhasználókat, valamint a további fejlesztési célok meghatározásához kívántak információkat gyűjteni. A kiküldött kérdőívekre érkezett válaszok nagy száma ismételten rámutatott arra, hogy milyen fontosak az elektronikus információs szolgáltatások a szellemi tulajdonvédelem területén. A felhasználók a DPMA honlapjáról többnyire pozitívan nyilatkoztak. Arra a kérdésre pedig, hogy az információs szolgáltatások milyen módosításait látnák szívesen, a megkérdezettek – az említés gyakoriságának sorrendjében – a következő válaszokat adták: a keresési feltételek körének bővítése; a szolgáltatás teljesítményének növelése (a rendszer gyakran túlterhelt); jelszó nélküli hozzáférés; több ügyiratszám egyidejű megadásának lehetősége; a megjelenés és a webdizájn fejlesztése, a nyomtatási és letöltési funkciók javítása stb. A visszajelzések a DPMA által működtetett elektronikus szabadalmi dokumentumgyűjteményről (DEPATISnet) is kedvezőek voltak az adatok terjedelmét és a kutatási feltételeket illetően, míg kritikus hangok elsősorban a nyomtatással összefüggésben szóltak meg, pl. az oldalankénti korlátozás megszüntetésére, illetve a találati lista csoportosíthatóságának lehetővé tételére irányultak. A hivatali dokumentumok közzétételét biztosító internetes portál, a DPMApublikationen szolgáltatásait is összességében pozitívan értékelték a felhasználói visszajelzések. Mindössze néhány olyan igény merült fel, amelyek orvoslása minden további nélkül teljesíthetőnek tűnik. Ilyen például a jobb nyomtatási funkciók biztosítása a találati listáknál, illetve a védjegyek és formatervezési minták esetében lehetőség a képek letöltésére.

A DPMA nem tervezi a DEPATISnet keresési lehetőségeinek funkcionális bővítését. A cél sokkal inkább a DEPATISnet és a DPMApublikationen jelenlegi szolgáltatásai minőségének javítása, mindenekelőtt az adatállomány teljessé tétele. A DEPATISnet továbbfejlesztése keretében többek között sor kerül a DEKLA (Deutsche Feinklassifikation = a DPMA által használt szabadalmi osztályozási rendszer) integrációjára, valamint egy olyan kezelőfelület kialakítására, amely kompatibilis a DPMApublikationennel. A DEPATISnet adatállományát a következőkkel egészítették ki:

- a német teljes szövegállomány 1978-ig visszamenőleg,
- az Európai Szabadalmi Hivatal (European Patent Office = EPO) DOCDB adatainak (bibliográfiai adatok) átvétele (először a német anyag, aztán a fennmaradó rész),
- az egybeesők felvétele a német anyaghoz.

A DPMApublikationennél is különböző újításokat vezettek be: pl. az aktuális hétre vonatkozó információk megjelenítése kereshető PDF dokumentumban, illetve a DPMA korábbi *Hírleveleinek* (Newsletter) archívumban való elérhetővé tétele. A DPMApublikationen adatállományait a tervek szerint kiegészítik az alicantei székhelyű Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (Office for the Harmonization of the Internal Market = OHIM) védjegy- és formatervezési mintaoltalmi adataival, valamint azon szabadalmak és használati minták bibliográfiai adataival, amelyeket 1985 és 1996 között jelentettek be, és még hatályban vannak.

A DPMA az összes oltalmi formára (szabadalom, használati minta, védjegy, formatervezési minta) vonatkozó adatokat (bibliográfiák, teljes szövegek, faksimilék, képek) XML formátumban is az ügyfelek rendelkezésére bocsátja díjfizetés ellenében. Ez a lehetőség 2003 óta áll fenn, kizárólag a regisztrált felhasználók számára. A feltételeket a felhasználó és a DPMA közötti szerződésben rögzítik.

A DPMA portáljának szabadon hozzáférhető területei még 2004-ben kiegészültek egy angol nyelvű felhasználói felülettel, valamint formatervezési mintákra és védjegyekre vonatkozó tesztadatokkal.

Az Európai Szabadalmi Hivatal

Az EPO (Europäisches Patentamt = European Patent Office) információs politikája keretében folytatja termékeinek és szolgáltatásainak újabb átdolgozását. Megjelent a MIMOSA program 5. verziójának újabb változata, immár nyolcnyelvű (angol, francia, német, spanyol, olasz, orosz és portugál/brazil) felhasználói felülettel. A további újdonságok közül említésre méltó az internet-hozzáférés a GTI V5 adatbázisokhoz olyan felhasználói felületen keresztül, amely lehetővé teszi a megfelelő CD/DVD adatforrások kiválasztását, és az XML formátummal való munkát. Ehhez jönnek még az esp@cenet vagy az INPADOC internetes adatbázisokra mutató hiperlinkek is. Ma már a MIMOSA szoftvert világszerte több mint 40 szabadalmi hivatal használja, amely szükségtenné teszi további programok installálását a különböző keresésekhez. Az ESPACE ACCESS termékek egy sokat ígérő DVD-vel egészültek ki, amely az Európai Szabadalmi Egyezményhez tartozó egyes államok szabadalmi dokumentumainak bibliográfiai adatait, illetve angol nyelvű kivonatait és jellemző ábráit tartalmazza. Az első DVD 2004-ben jelent meg, de még hiányoznak a kapcsolódások a kiegészítő EP (European patents) és WIPO (World Intellectual Property Organisation) dokumentumokhoz.

Az európai publikációs szerver 2005. január 1-jén kezdte meg működését, ezzel párhuzamosan a hagyományos papíralapú közzététel tavaszra megszűnt. Az induláskor a szerver csak a 2004-es és a 2005-ös adatokat tartalmazta, a 2004 előttiakat folyamatosan töltik fel. Az EPO-dokumentumok publikálása egyébként hetente egyszer történik, az adatokhoz történő hozzáférés mindenki számára ingyenes és korlátozásoktól mentes, a keresési funkciók azonban nem érhetők el. Mind az *Official Journal*, mind pedig az *European Patent Bulletin* PDF formátumban elérhető. Így mostantól már csak az oltalmi okiratokat nyomtatják ki az ügyfelek számára.

Az EPO folyamatosan gondoskodik szabadalmi információs portáljának megújításáról. A honlapról közvetlen ugrópontok segítségével juthatunk el különböző információs forrásokhoz, amelyekből

tájékozódni lehet a szabadalmi eljárások jogi hátteréről, a különböző jogszabályokról, vagy magáról az Európai Szabadalmi Egyezményről, az európai szabadalmi ügyvivőkről, az iratokba tekintés lehetőségeiről, valamint online elérhető az *Official Journal* is.

A belső hivatali munkavégzéshez mintegy 80 adatbázis 180 millió hivatkozással áll az EPO munkatársainak a rendelkezésére. 14 millió szabadalmi leírás teljes szövege érhető el az EPO digitális könyvtárán keresztül, az esp@cenet segítségével kerekén 46 millió szabadalmi dokumentum férhető hozzá. A nem szabadalmi irodalom is hatalmas adatállományt tesz ki, közel egymillió hivatkozáshoz való hozzáférést tesz lehetővé. Az esp@cenet ezen nem szabadalmi irodalomhoz tartozó hivatkozásokra is nyújt keresési lehetőséget, de a szerzői jogi oltalom miatt a teljes szöveg csak díjazás ellenében szerezhető be a könyvtárakból vagy a kiadóktól. Az esp@cenet új, 3-as verzióját 2003 novemberétől használják az EPO-nál, de egyelőre párhuzamosan még elérhetők a korábbi verziók is.

2003 márciusától működik az ún. Nyílt Szabadalmi Információs Szolgáltatás (Open Patent Services = OPS), amely XML formátumban közvetlen hozzáférést nyújt az esp@cenet adatokhoz, a bibliográfiai információkhoz, a szabadalomcsaládokhoz, valamint a jogállásadatokhoz. A szolgáltatás nagyon lassan indult be, mivel az adatokhoz való hozzáférés valamely megfelelő nyílt forráskódú szoftver segítségével lehetséges, amelyet viszont az EPO közvetlenül nem ajánlott fel az ügyfeleknek. Mindazonáltal a használók száma azóta folyamatosan növekszik. A nyílt forráskódú szoftverek elérhetőségét az 1. táblázat tartalmazza.

1. táblázat

Nyílt forráskódú szoftverek URL-jei

<http://www.anacubis.com/opsdemo/ops/index.asp>
<http://www.cpaglobal.com/Memotechsoftware>
<http://www.eidologic.comPATmonitor>
<http://www.entory.comPOSClient>
<http://www.ipnewsflash.com/family.php>
<http://www.incom-ips.de/-Patware>
<http://www.minesoft.com-PatentFamilyPortal>
<http://patentinformatics.fdns.net/patgen/index.php>
<http://www.unycom.com/products/patentpilot>

A Nemzetközi Szabadalmi Osztályozási Rendszert (International Patent Classification = IPC) – első

kiadásának 1969-es megjelenése óta – folyamatosan, öt évente újítják fel. Az IPC a jelenlegi kereken 70 000 osztályával a kisebb hivatalok számára túlságosan is szerteágazóvá és komplexsé vált, míg a nagyobb hivatalok által végzett kutatások esetében szinte soha nem elégséges. Egyes hivatalok ezért az IPC-t az osztályok bővítésével továbbfejlesztették. Így jött létre a DEKLA a DPMA-nál, illetve az ECLA (európai szabadalmi osztályozási rendszer) az EPO-nál. Annak érdekében, hogy mind a kisebb, mind a nagyobb hivatalok igényeit megfelelően ki lehessen elégíteni, a WIPO égisze alatt döntés született az IPC megreformálásáról. Az osztályozási rendszernek két szintje lesz: az alapváltozat (Core Level IPC) a jelenlegi osztályok mintegy 30%-át tartalmazza majd, míg a teljes változat (Advanced Level IPC) a mai osztályozási táblát egészíti ki a nagyobb hivatalok által jelenleg belső munkára használt – és megfelelően harmonizálandó – további osztályokkal. Egyidejűleg részletes fogalommeghatározásokat építenek be az IPC-be, aminek következtében a felhasználás egyértelműbb, érthetőbb és biztonságosabb lesz. Az új osztályozás várhatóan 2006. január 1-jén lép hatályba.

Az EPOLINE portál is számos átalakításon esett át az utóbbi időben. Az EPO arra törekszik, hogy a hivatali eljárás valamennyi eseményét digitálisan rögzítsék és hozzák nyilvánosságra, illetve lehetőség szerint minden információ az interneten is elérhető legyen. Az elektronikus ügykezelés hamarosan várható bevezetése pedig végső soron a papíralapú munkavégzést csaknem teljesen mellőző hivatal létrejöttéhez fog vezetni.

A Szellemi Tulajdon Világszervezete

Noha a fejlődő országok iparjogvédelmének támogatására jelentős összegeket kell fordítania, a WIPO a többi nemzeti és regionális hivatalhoz hasonlóan bővíteni kívánja szolgáltatásainak palettáját, és meg akar felelni az ügyfelek és a vele kapcsolatban álló hivatalok igényeinek.

A WIPO-hoz beérkező PCT (Patent Cooperation Treaty = Szabadalmi Együtműködési Szerződés) bejelentésekből jelenleg a következő adatok érhetők el mindenki számára nyilvánosan az interneten: a bejelentés első oldala a bibliográfiai adatokkal, a kivonatok, a leírás, az igénypontok, az ábrák és a nemzetközi kutatási jelentés. A dokumentumok faksimile formátuma vagy teljes szövege is elérhető, és lehetőség van nagy mennyiségű adat

letöltésére. A leírás szövegének és az igénypontoknak a kivételével valamennyi adat a közzététel napján már hozzáférhető.

A PCT-iratkezelés még papíralapú, de a közeljövőben ezen a területen is változások várhatók.

Egyéb iparjogvédelmi adatszolgáltatók

A szabadalmi hivatalok mellett számos magáncég is hozott létre iparjogvédelmi adatbázisokat, fejlesztett ki szoftvereket, illetve biztosítja az adatbázisokhoz való hozzáférést kereskedelmi szolgáltatásként.

A német Szövetségi Nyomda (Bundesdruckerei) számos szoftvert kínál a felhasználóknak. Legutóbbi fejlesztésként kibővítették a Japán Szabadalmi Hivatal kivonat-adattármányát (PAJ = Patent Abstracts of Japan) is a japán szabadalmi bejelentések címdalaival, bibliográfiai adatokkal, illetve az angol nyelvű kivonatokkal. A CD-n vagy DVD-n lévő DEPAROM adatok megrendelhetők faksimileként .pdf/tiff formátumban az egész dokumentumra, illetve .txt formátumban a bibliográfiai adatokra vonatkozóan.

A Bayer AG által működtetett Bayer Business Services a konszernen kívüli cégek számára is különböző szolgáltatásokat nyújt. Az új fejlesztésű Wistract platformnak két különösen előnyös tulajdonsága van: egyrészt hatékonyan integrál nagyszámú tudományos információforrást, mint például strukturált adatokat, képeket, kémiai képleteket, biológiai szekvenciákat, másrészt egyszerű adatfeldolgozást és kezelést kínál a felhasználónak, amely egy rugalmas elemző funkcióval kombinálódik. A szabadalom-elemzési folyamat lépései a platformon:

- kutatás különböző adatbázisokban,
- az adatok importálása saját adathordozóra,
- a releváns hivatkozások azonosítása,
- a hivatkozások elemzése és az eredmények további feldolgozása.

A Wistract lokális Windows program alatt futtatható.

A berlini Satzrechnenzentrumban az AGORA program segítségével kívánják digitalizálni a német Szövetségi Szabadalmi Bíróság (Bundespatentgericht) védjegyügyekkel kapcsolatos eljárásait és iratait. A dokumentumfeldolgozó program a különböző forrásokból származó adatokat képes beol-

vasni, feldolgozni, azokra kutatásokat végezni, és XML formátumban kiadni.

A londoni MicroPatent is bővíti szolgáltatási kínálatát. Az adatállományt immár 72 hivaltól származó adatokból állítják össze. Angol nyelvű címek 23 országból állnak rendelkezésre, míg angol nyelvű kivonatok hét országból.

A szintén londoni székhelyű Questel Orbit termékei közül említést érdemel a PatentExaminer, amelyen keresztül hatékony szabadalmi portfólió- és projektmenedzsment szolgáltatáshoz juthatunk hozzá. A program egyik újdonsága, hogy a megjelenő hivatkozásokhoz megjegyzésként egy 1-től 5-ig terjedő skálán a hivatkozás relevanciájához képest egy értékelő számot lehet hozzáfűzni.

Az 1996-ban alapított angol Minesoft cég által üzemeltetett PatBase adatbázis valamennyi adata szabadalomcsaládokba van rendezve. A PatBase a jelenlegi 28 millió szabadalomcsaládjával a legnagyobb kereskedelmi adatbázis. A szabadalomcsaládokra vonatkozó adatok részben már a 20. század elejétől elérhetők. Az adatbázis jelenleg 37

szabadalmi hivatal közleményeit öleli fel. A Minesoft-eszköz használatának nagy előnye, hogy a szabadalmi hivatalok adatait a közzététel napján azonnal átveszik a PatBase adatbázisba, és a kutatásnál a különböző szabadalmi hivatalok szolgáltatásait integrálják. A PatBase-ben használható mind a három nagy osztályozási rendszer, és a kutatási stratégia kialakításánál az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegyhivatalánál (USPTO), az EPO-nál használt osztályozás szerinti, valamint az IPC szimbólumok is megadhatók. A program hivatkozásokra való keresésre is lehetőséget nyújt, mégpedig a szabadalmi és nem szabadalmi irodalomra egyaránt. A Minesoft külön elektronikus tárhelyet is bocsát ügyfelei rendelkezésére, ahol a találati listák vagy az áttekintő eredmények tárolhatók.

/GEIß, Dieter: Aus der Praxis der Patentinformation. Übersicht über die Entwicklung der elektronischen Medien bei Patentbehörden und Datenbank-providern. = Information Wissenschaft und Praxis, 56. köt. 5. sz. 2005. p. 191–200./

(Németh Gábor)